

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในบทนี้ได้กล่าวถึง สรุปผลการ วิเคราะห์ข้อมูลอภิปรายผล และข้อเสนอแนะด้านต่างๆ เรียงตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การดำเนินการวิจัย
 - 1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย
 - 1.2 สมมติฐานการวิจัย
 - 1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ
 - 4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนำเสนอถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการ วิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
สถานศึกษาต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างาน
วิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
จำนวน 331 แห่งๆ ละ 2 คน รวม 662 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified
Random Sampling) ตามจำนวนที่ได้จากการเทียบสัดส่วนประชากรกับตารางเครซี่ และมอร์
แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 178 คน และ
หัวหน้างานวิชาการ 178 คน รวม 356 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิ
บาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้
แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยสอบถาม
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 5 ข้อ แยกเป็น เพศ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานใน
สถานศึกษา ระดับการศึกษา อายุในการดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
จัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มีการใช้หลัก
ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง
น้อย และน้อยที่สุด จำนวนทั้งหมด 60 ข้อ แบ่งเป็น ด้านหลักนิติธรรม 10 ข้อ ด้านหลัก
คุณธรรม 10 ข้อ ด้านหลักความโปร่งใส 10 ข้อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม 10 ข้อ ด้านหลักความ
รับผิดชอบ 10 ข้อ และด้านหลักความคุ้มค่า 10 ข้อ

วิธีสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม หลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 ศึกษากรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตในการศึกษาวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้าง และตัวแปรที่ต้องศึกษา

1.3 ศึกษาแนวทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.1 สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตในการศึกษาวิจัย และให้สอดคล้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จำนวน 60 ข้อ

2.2 นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.3 นำแบบสอบถามที่ได้สร้างเสร็จ ไปตรวจสอบความตรงในเนื้อหา (Content Validity) โดยการตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา และความครอบคลุมตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3. ขั้นตอนหาคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

3.1 ความเที่ยงตรง (Validity)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือทั้งในด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้แบบสอบถามที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของการจัดการศึกษาตามการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และโครงสร้าง เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.2 ความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 40 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.990

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือก และผ่านการทดสอบคุณภาพด้านตรงตามความเนื้อหา โครงสร้างและค่าความเชื่อมั่น จำนวน 60 ข้อ ไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 อำเภอ 178 สถานศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 178 สถานศึกษาฯ ละ 2 ฉบับจำนวน 356 ฉบับและขอเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้กลับมาเช่นเดิมระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 ใช้เวลาประมาณ 30 วัน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวน 356 ฉบับ
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผลปรากฏว่ามีความสมบูรณ์ ทั้ง 356 ฉบับ และได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ระดับการศึกษา อายุในการดำรงตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยใช้ค่าที (t – test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกเป็น โดยรวม รายด้านและรายข้อสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมพบว่ามีการใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีการใช้ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักการรับผิดชอบ และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

1.2 ผลการศึกษการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกเป็นรายข้อ สรุปผลได้ดังนี้

1.2.1 ด้านนิติธรรม พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การกำหนดนโยบายและระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการแนะแนว

1.2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรครูในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยความยุติธรรม สุจริต ถูกต้องตามขั้นตอนและระเบียบของกฎหมาย

1.2.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี (Self Study Report) เผยแพร่ต่อสาธารณชนและรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การประเมินผลความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการต่างๆ ของสถานศึกษาทุกปี

1.2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียนบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหารจัดการ การวางแผน กำหนดนโยบาย การจัดการศึกษาร่วมกัน และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ ความกล้าหาญทางจริยธรรมกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำและปฏิบัติของบุคลากร และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลการปฏิบัติงาน

1.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การจัดทำแผนงาน มาตรการหรือนโยบายการประหยัดพลังงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และค่าเฉลี่ยของใช้ต่ำสุด คือ การจัดทำข้อมูลการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษา (OUC)

1.3 ผลการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษา
ขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่จำแนกเป็น โดยรวม รายด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1.3.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ และค่าเฉลี่ยการใช้ต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม

1.3.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก

ทุกด้านค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

1.4 ผลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่จำแนกเป็นรายชื่อได้ดังนี้

1.4.1 ด้านหลักนิติธรรม

1) สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การบริหารจัดการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการหรือสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุดคือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การแนะแนว

2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ และระดับมาก 5 ข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การกำหนดนโยบายและระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การอนุมัติผลการเรียน การจบหลักสูตรของนักเรียนในสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การชี้แจง ประชุม อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

1.4.2 ด้านหลักคุณธรรม

1) สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร สถานศึกษาและบุคลากรครูในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน โดยความยุติธรรม สุจริตถูกต้องตามระเบียบของกฎหมาย

2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 7 ข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือการจัดโครงสร้างองค์กร ขอบข่ายและภารกิจการของหน่วยงาน ยึดหลักความสามารถ ความฉับ วุฒิ ของบุคลากรเป็นเกณฑ์ในการมอบหมายงาน และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุดคือ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน โดยความยุติธรรม สุจริตถูกต้องตามขั้นตอนและระเบียบของกฎหมาย

1.4.3 ด้านหลักความโปร่งใส

1) สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี (Self Study Report) เผยแพร่ต่อสาธารณชนและรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การประเมินผลความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการต่างๆ ของสถานศึกษาทุกปี

2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี (Self Study Report) เผยแพร่ต่อสาธารณชนและรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และการใช้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด การชี้แจงการใช้จ่าย งบประมาณ การดำเนินงานของสถานศึกษา ให้กับบุคลากร ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

1.4.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

1) สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียนบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหารจัดการ การวางแผน กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกัน และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์ และชี้แจงผลการปฏิบัติงาน

2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์ และชี้แจงผลการปฏิบัติงาน และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.4.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ

1) สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ ความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำและปฏิบัติของบุคลากร และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์และรายงานผลการปฏิบัติงาน

2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และ ระดับมาก 7 ข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การจัดแผนงาน มีการจัดสายงานการบังคับบัญชาและการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม ชัดเจน และ ค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลการปฏิบัติงาน

1.4.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

1) สถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การจัดทำแผนงานมาตรการ หรือนโยบายการประหยัดพลังงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ ค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การจัดทำข้อมูลการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษา (OUC)

2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และ ระดับมาก 7 ข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุดคือ การตรวจสอบพัสดุประจำปี และการจำหน่ายพัสดุ ครุภัณฑ์ และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด คือ การจัดทำข้อมูลการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษา (OUC)

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำแนกเป็น โดยรวม รายด้าน และรายข้อ สรุปผล ได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างการจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำแนกเป็นรายข้อ สรุปได้ดังนี้

2.2.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2.2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2.2.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2.2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2.2.5 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 9 ข้อ ส่วนอีก 1 ข้อ ไม่แตกต่างกัน คือ การสร้างความตระหนัก การรณรงค์ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา รู้จักและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สรุปผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การอภิปรายผลจากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ด้านตำแหน่งในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันทุกสถานศึกษา ด้านระดับการศึกษาส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า รองลงมาคือสูงกว่าปริญญาตรี ด้านอายุในการดำรงตำแหน่ง ส่วนมากมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกินกว่า 10 ปี รองลงมาคือ มีประสบการณ์ 5 - 10 ปี และ

ต่ำกว่า 5 ปี และขนาดสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนมากเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่

2. การอภิปรายผลการศึกษาคำใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประเด็นอภิปรายดังนี้

ผลการศึกษาคำใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่า มีการใช้อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ มีระดับการใช้สูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักความคุ้มค่า ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม มีระดับการใช้ต่ำสุด

2.1 ด้านหลักนิติธรรม มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ย ของการใช้สูงสุดคือ การกำหนดนโยบายและระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัด และประเมินผลการอนุมัติผลการเรียน การจบหลักสูตรของนักเรียนในสถานศึกษา รองลงมาคือ การบริหารจัดการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด 3 ข้อสุดท้ายคือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การแนะแนว การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของบุคลากรครู คู่มือการบริหารงานวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป ของสถานศึกษา และการดำเนินการ จริยนิเทศ นิตินิเทศ หรือให้ความรู้กับบุคลากรในเรื่องวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู และบุคลากรจากข้อมูลที่ได้ จะเห็นได้ว่า ในข้อที่เกี่ยวข้องกับระเบียบ แนวปฏิบัติและการบริหารจัดการของสถานศึกษา เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับของทางราชการมีการใช้สูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในสภาพปัจจุบันที่สถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการที่เป็นนิติบุคคล การดำเนินการบริหารสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึง กฎหมาย กฎระเบียบ มากขึ้น เนื่องจากจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการบริหารจัดการมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา สอดคล้องตามแผนการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ พ.ศ. 2542 ข้อ 2 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 13) ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นมิตรกับประชาชน ติดต่อดีง่าย ปฏิบัติงานบนพื้นฐานของกฎหมาย กฎ ระเบียบและสามัญสำนึกที่สังคมยอมรับ มีพฤติกรรมของคนดี ตรงไปตรงมา มีความซื่อสัตย์สุจริตได้รับความเชื่อถือและศรัทธาจากประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีรยุทธ

บุญมี (2541 : 21-22) โดยสรุป ธรรมนูญแห่งชาติ เป็นรูปแบบแห่งการสมานฉันท์ การประสานงานที่แท้จริงของฝ่ายรัฐ สังคม เอกชนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำสถาบันหลักๆ เพื่อแก้ไขปัญหามันเป็นรูปแบบแห่งการยกระดับปัญญา มากกว่ารูปแบบแห่งอำนาจส่วนในข้อที่มีการใช้ต่ำสุด คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การแนะแนว การจัดทำข้อมูลการบริหารงานวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป ของสถานศึกษา และ การดำเนินการจริยนิเทศ นิตินิเทศ หรือให้ความรู้กับบุคลากรในเรื่องวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพ ของข้าราชการครู และบุคลากร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก งานดังกล่าวเป็นงานส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ และมีความสำคัญที่ต้องดำเนินการรองลงมาจากงานหลักคืองานวิชาการ รวมทั้งนโยบายรัฐในปัจจุบันที่มีมาตรการลดจำนวนบุคลากรภาครัฐ ทำให้บุคลากรมีน้อย ซึ่งภาระงานครูก็มีมากอยู่แล้ว ทั้งงานการสอน และการมอบหมายงานพิเศษอื่นๆ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทำให้สถานศึกษามีอิสระ และความคล่องตัวในการบริหารจัดการ การดำเนินด้านต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย วิสารทะ โภชน กับคณะ (2546 : 160) เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีการใช้อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรครูในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมาคือ การจัดโครงสร้างองค์กร ขอบข่ายและภารกิจของหน่วยงาน ยึดหลักความสามารถความถนัด วุฒิ ของบุคลากร เป็นเกณฑ์ในการมอบหมายงานและค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด 3 ข้อ สุดท้าย คือ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน โดยความยุติธรรม สุจริต ถูกต้องตามขั้นตอนและระเบียบของกฎหมาย การพิจารณาการให้รางวัล ความดี ความชอบ การสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรม เสมอภาคและยึดผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก และการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู ตาม พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 จากผลข้อมูล

ที่ได้ จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู ตาม พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 จากผลข้อมูลที่ได้ จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งการจัดโครงสร้างองค์กร ขอบข่ายและภารกิจของหน่วยงาน ชัดหลัก ความรู้ ความสามารถ ความถนัด วุฒิ ของบุคลากร เป็นเกณฑ์ในการมอบหมายงานสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 88 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และระหว่างข้าราชการด้วยกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา (4) ให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องส่วนข้อที่มีการใช้ค่าสุด การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงาน โดยความยุติธรรม สุจริต ถูกต้องตามขั้นตอนและระเบียบตามกฎหมาย การพิจารณาให้รางวัล ความดี ความชอบ การสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรมเสมอภาคและยึดผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก และการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานครู ตาม พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 จากผลข้อมูลที่ได้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งในระดับสถานศึกษาไม่ค่อยมีการดำเนินการส่วนใหญ่ สถานศึกษาไม่ค่อยได้รับการสรรหา หรือการบรรจุแต่งตั้งตำแหน่งใหม่ส่วนการให้รางวัลความดีความชอบ การดำเนินการตามมาตรฐานวิชาชีพครูตาม พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนใหญ่ยังได้รับใบประกอบวิชาชีพยังไม่ครบ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 51) ในด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระภายใต้กฎหมาย เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนามีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการเชิดชูเกียรติมีความมั่นคง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 5 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มาตรา 73 การเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณา โดยพิจารณาให้ยึดหลักคุณธรรม มีความเที่ยงธรรมเปิดเผย โปร่งใส และพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก และความประพฤติในการรักษาวินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 188) ซึ่งทำให้ข้าราชการครู

และบุคลากรทางการศึกษามีเงินเดือน แทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่นเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับฐานะทางสังคม และวิชาชีพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัลยา ณ น่าน กับคณะ (2546 : 194) เรื่องสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร การศึกษาตามทฤษฎีของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษา 6 ด้าน คือหลักนิติธรรม หลัก คุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ครูผู้สอนมีความเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร จัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การจัดทำรายงานผล การปฏิบัติงานประจำปี (Self Study Report) เผยแพร่ต่อสาธารณชนและรายงานหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยการใช้สูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาต้องดำเนินการตาม หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกัน คุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต่อต้านการร้องขอต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผย ต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการ ประกันคุณภาพภายนอกตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทุกระดับประกอบด้วยระบบ ประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). 2546 : 11) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชีระ รุญเจริญ (2545 : 135-136) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและการศึกษา ขึ้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า โรงเรียนรับรู้การกระจายอำนาจการบริหาร จัดการตามที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่ยังไม่ได้เตรียม ความพร้อมเพื่อการดำเนินงานอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ดำเนินงานไปตามปกติเพราะยังไม่ชัดเจน ในการปฏิบัติ แต่ยอมรับว่าการกระจายอำนาจเป็นสิ่งที่ดี โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการ ปฏิรูปการจัดการศึกษา โดยเฉพาะ โรงเรียนมัธยมศึกษา คือ มีการประเมินตนเอง (Self Study Report) จัดทำรายงานและได้ประเมินผลโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กรรมการกำหนดไว้ ปัญหาอุปสรรคของการกระจายอำนาจการบริหาร พบว่า มีปัญหาด้านงบประมาณ ครู และ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ส่วนข้อที่มีการค่าเฉลี่ยการใช้ต่ำ การประเมินผลความพึงพอใจ ของ

ผู้มาใช้บริการต่างๆ ให้กับนักเรียน ครู และชุมชนทราบ และการจัดกระบวนการตรวจสอบ หรือระบบการตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการอย่างเป็นทางการเป็นระบบชัดเจน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 ที่มีระบบให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้จัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการของผู้มารับบริการโดยชัดเจน สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542 : 61) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส เป็นกระบวนการทำงานที่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างอิสระ ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ตามกฎหมาย รวมทั้งให้หน่วยงานของรัฐกำหนดขั้นตอนระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อ ประชาชนและภายในองค์กร จะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหาร ทรัพยากร บริหารบุคคลมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เช่นการกระจายข่าวรายวันหรือราย สัปดาห์ เพื่อให้สมาชิกทราบความเคลื่อนไหวของหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย วิสาระโกชน์ กับ คณะ (2546 : 160) เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีการใช้อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร จัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การมีส่วนร่วมของคณะ ครู นักเรียนบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการ การวางแผน กำหนดนโยบายการจัด การศึกษาร่วมกัน รองลงมาคือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วม มีส่วนได้เสีย ได้เสนอแนะ ปัญหา การแก้ไขปัญหา การปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาร่วมกัน และค่าเฉลี่ย ของการใช้ต่ำสุด 3 ข้อ สุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัด การศึกษาของสถานศึกษา การระดมทรัพยากรทางการศึกษา จากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร เอกชน หน่วยงานอื่นๆ ที่ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากผลข้อมูล จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียนบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการ การวางแผน กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับการบริหารจัดการศึกษา ในปัจจุบันที่มุ่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการการแบ่งงานกันทำให้กับบุคลากรทุกฝ่าย ยึดหลักความรู้ความสามารถ ความเสมอภาค และความมั่นคงของบุคลากร ส่วน การมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาการระดมทรัพยากร ทางการศึกษา จากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงานอื่นๆ ที่ให้การสนับสนุนการจัด

การศึกษาของสถานศึกษาและ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยการใช้ต่ำ แต่โดยรวมก็ยังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในสภาวะปัจจุบัน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งงบประมาณ บุคลากร การมีส่วนร่วม และอื่นๆยังไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันในทุกท้องถิ่น มีเพียงงบประมาณอาหารเสริมนม และอาหารกลางวันเท่านั้นที่มีข้อมูลที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรูญ บุรณกุล กับคณะ (2546 : 137) พบว่า ทัศนคติของข้าราชการครูเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541 : 149) ที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความตระหนักในภาระ และบทบาทต่อการดำเนินการศึกษา แต่มีข้อ จำกัดที่ไม่มีบุคลากรที่ไม่มีความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญทางการศึกษาและงบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอจำเป็นต้องพัฒนาด้านสาธารณูปโภคก่อน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปทุม ปิยากุล (2543 : บทคัดย่อ) เรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาเขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการประสานงาน สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ทั้งโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรปรับปรุงเกี่ยวกับด้านการประสานงานและด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ แจ็คคลิน (Jacklin. 1983 : 2517 – A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจบทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียนในการบริการศึกษาระดับท้องถิ่น ผลวิจัยพบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนมีบทบาทสำคัญมากในการกำหนดนโยบาย และการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือความกล้าหาญทางจริยธรรมกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ และปฏิบัติของบุคลากร รองลงมา คือการส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้เทศบริหาร และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด 3 ข้อคือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลการปฏิบัติงาน การกระจายงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ตามความถนัด ความรู้ความสามารถ ความสมัครใจ และเต็มใจ และการออกคำสั่งมอบหมาย การปฏิบัติงานของผู้บริหารให้กับบุคลากรเป็นปัจจุบัน สม่่าเสมอ จากผลข้อมูลจะ

เห็นได้ว่า ในเรื่อง ความกล้าหาญทางจริยธรรมกล้ารับผิดชอบในสิ่งตนเองได้กระทำ และปฏิบัติของบุคลากร มีการใช้สูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา มากขึ้น มีความเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาและบุคลากรต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการ ยอมรับผลจาก การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมากขึ้นรวมทั้งมีการประเมินตรวจสอบจากองค์กร ภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) (องค์กร มหาชน) ที่คอยตรวจสอบผลการบริหารและการจัดการศึกษาทุก 5 ปี สถานศึกษาต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามกฎหมายสอดคล้องกับ เจริญ เกษฏาวัลย์ (2547 : 156) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของโรงเรียนตามแนวคิดในปัจจุบัน หมายถึง ความกล้าต่อการแสดงออก และยอมรับ การตัดสินใจจากกระทำของตน โดยตรง ส่วนในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก คือ การ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลวิเคราะห์ และรายงานผลการปฏิบัติงาน การกระจายงาน แบ่ง หน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามความถนัด ความสามารถ ความสมัครใจ และความ เต็มใจ และการออกคำสั่งมอบหมายการปฏิบัติงานของผู้บริหารให้กับบุคลากรเป็นปัจจุบัน สม่่าเสมอ จากผลข้อมูล จะเห็นได้ว่าในข้อดังกล่าวสถานศึกษาส่วนใหญ่มีบุคลากรจำกัด ไม่ เพียงพอและไม่ตรงกับวิชาเอกที่สถานศึกษาต้องการรวมทั้งไม่มีบุคลากรในสายสนับสนุนการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งบางรายวิชาที่ต้องอาศัยความรู้และความชำนาญทั้งงานปฏิบัติ ประจำและงานพิเศษอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ และคณะ (2542 ; อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 105) ได้ศึกษาแนวทาง การจัด โรงเรียนในกำกับของรัฐ (Charter school) : บทเรียนจากต่างประเทศ งานวิจัยของ หน่วยงาน : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า หลักความเสมอภาพ ซึ่งเน้นการ ให้แต่ละบุคคลได้รับสิทธิเสรีภาพ โอกาสที่เท่าเทียมกัน การมีทางเลือกที่หลากหลาย และการ นำระบบการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ปรับกฎระเบียบให้เอื้อการที่ โรงเรียนจะจัดหาทรัพยากรจากแหล่งอื่น และให้เอกชนที่มีความสามารถด้าน นวัตกรรม จัดบริการให้กับ โรงเรียน ผู้รับบริการบนพื้นฐานของความเป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา คงรัตน์ กับคณะ (2546 : 3) พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร จัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยของการใช้สูงสุด คือ การจัดทำแผนงาน มาตรการ หรือนโยบายการประหยัดพลังงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รองลงมาคือ การนำกิจกรรม 5 ส. มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยของการใช้ต่ำสุด 3

ข้อสุดท้าย คือ การจัดทำข้อมูลการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษา (OUC) การนำวัสดุที่ใช้แล้ว นำมารีไซเคิล หรือ ปรับปรุงแก้ไขนำมาใช้ใหม่ให้คุ้มค่า และการดูแลรักษา และการปรับปรุงซ่อมแซม ครุภัณฑ์อาคารสถานที่ อย่างสม่ำเสมอ จากผลข้อมูล จะเห็นได้ว่า การจัดทำแผนงาน มาตรการ หรือ นโยบายการประหยัดพลังงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยการใช้สูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรัฐมีมาตรการประหยัดพลังงานให้กับทุกหน่วยงาน ทั้งไฟฟ้า น้ำ สาธารณูปโภคต่างๆ และต้องรายงานการใช้ทุกไตรมาส ส่วนข้อที่มีการใช้ต่ำสุด ได้แก่ การจัดทำข้อมูลการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษา (OUC) การนำวัสดุที่ใช้แล้ว นำมารีไซเคิล หรือปรับปรุงแก้ไขนำมาใช้ใหม่ ให้คุ้มค่าและการดูแลรักษาและการปรับปรุงซ่อมแซม ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดทำข้อมูลผลผลิตของสถานศึกษา เป็นนโยบายใหม่ของรัฐที่กำหนดให้หน่วยงาน สถานศึกษาต้องดำเนินการตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ โครงการ/กิจกรรมที่แสดงเป็นรายละเอียดการทำงานเป็นตัวแทนของศูนย์ต้นทุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับความคุ้มทุนของหน่วยงาน ซึ่งสถานศึกษายังไม่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าวมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรูญ บุรณกุล กับคณะ (2546 : 137) พบว่า ทัศนคติของข้าราชการครูเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารศึกษาศักดิ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ สรุปผลการอภิปรายดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวม รายด้าน และรายข้อทุกข้อ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ ทุกข้อ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากข้อมูลที่ได้ จะเห็นได้ว่าในด้านหลักนิติธรรม สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจ

เนื่องมาจากกระบวนการบริหารจัดการในสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรมากในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ระบบการบริหารจัดการ ระเบียบการบริหารบุคคลต้องมีความเข้มงวดโดยหลักการ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีบุคลากรน้อย การจัดระเบียบข้อปฏิบัติ อาจมีความจำเป็นลดลงมา เนื่องจากบุคลากรทุกคนก็พบปะกัน อย่างทั่วถึง ในการปฏิบัติงานประจำวันเป็นประจำอยู่ทุกวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา คงรัตน์ และคณะ (2546 : 3) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ผลการเปรียบเทียบ ด้านการใช้หลักนิติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ ทุกข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากข้อมูลที่ได้ จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มากกว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ ทองคำ (2544 : บทคัดย่อ) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากเกือบทุกหลักคุณธรรม ที่มีการบริหารงานในระดับมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา ณ น่าน กับคณะ (2546 : 194) ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ผลการเปรียบเทียบ ด้านหลักการใช้อุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อทุกข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากข้อมูลที่ได้จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา มากกว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรูญ บุรณกุล และคณะ (2546 :137) ได้ศึกษา ทรรศนะของข้าราชการครูเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทรรศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติ

งานวิจัยของ จำรูญ บุรณกุล และคณะ (2546 : 137) ได้ศึกษา ทรรศนะของข้าราชการครู เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิจิตร ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทรรศนะเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง โดยรวม ราย ด้านและรายข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ มีเพียงข้อเดียว คือ การสร้างความตระหนัก การรณรงค์ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา รู้จัก และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า ที่ไม่แตกต่างกัน จากข้อมูลที่ได้ จะ เห็นได้ว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา มากกว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา คงรัตน์ และคณะ (2546 : 3) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการ เปรียบเทียบ ด้านการใช้หลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีเพียงข้อเดียว คือ การสร้างความตระหนัก การรณรงค์ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา รู้จักและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและ คุ้มค่า ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ให้ เกิดประโยชน์และการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัยได้ข้อสรุปว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร จัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้ง โดยรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก และสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการใช้หลักธรรมา

ภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรนำผลการวิจัยไปใช้
ดังนี้

1.1 สถานศึกษาขนาดเล็กควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้มี
การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ให้การปฏิบัติงาน
มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชน ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างหลากหลาย ต่อเนื่อง มาก
ยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มหาสารคาม เขต 2 ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการศึกษา การใช้หลักธรรมาภิบาลใน
การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปพัฒนาองค์กร บุคลากรในสังกัดเพื่อเพิ่มศักยภาพ
ส่งผล

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรเป็นนัก
ประชาธิปไตยและปฏิบัติงานให้เป็นไปตาม ระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง มี
ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

1.5 ควรเพิ่มบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ
องค์กรปกครองท้องถิ่น เข้าร่วมบริหารจัดการสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยให้คำตอบแทน
การประชุมเป็นแรงจูงใจ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง สร้างศรัทธาแก่สถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
จัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดจังหวัดมหาสารคาม

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
ขององค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในสังกัดจังหวัดมหาสารคาม

2.3 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
จัดการ ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สังกัดจังหวัดมหาสารคาม